

Pashe shuthino...

(Kothor 4.2b)

Rezolucia CM/ResCMN(2008)4

Pe e implementacia pe o Framework Convention pe e Sama le Nationalni Minoritetongi ando Svedo

(Lino andre kathar o Kommiteto le MInisterongo pe o 11to Juni 2008 pe o 1029to kjidipe le Deputikongo le Ministerongo)

O Kommiteto le Ministerongo, thela le artiklura 24 zhi kaj o 26 kathar Framework Convention pe e Sama le Nationalni Minoritetongi (de kathar bushol o Framework Convention);

Karing e rezolucia (97) 10 ando 17to Septembro 1997 kaj sikhaven le zakonura line opre kathar o Kommiteto le Minsterongo sar te avel e sama shuthini thela le artiklura 24 zhi kaj 26 anda Framework Convention;

Kodolesa karing sar te alon sar te avel nevimos ande Rezolucia (97) 10 sas lino;¹

Kodolesa karing o drom lino le Svedostar sar te kerren e ratifikacia, shuthino le Svedostar Februari 9to 2000;

Te serrel le Svedosko regeringo meklas pesko themuthno rapporto kodole gindosa pe e kaver samaki vrama pe o ramkonventiono pe o 13to Juli 2006,

Pala kodo ke sas sama shuthini pe o dujto gindo kathar o kommiteto pa le Svedosko linipe 8to Novemperi 2007 haj das o Svedicko regeringo pesko ramome gindo haj sas len o 17to April 2008,

Vi pala kodo sas andre line vi kaver gindura kavere themendar/regeringondar:

1. Lel andre kadal konkluziji karing o Svedo:
 - a) Lashe arasimatha

O Svedo maj dur kerrdas bukji te zurarel peske zakonsko framework pe o marimos karing e diskriminacia. Bari bukji kathar e srtukturalno diskriminacia. O Ombudsmano pe e etnicko diskriminacia haj kaver aktorura zhutisarde te maren thele e diskriminacia pel hunji thanende, vi pel thanende kaj shaj phirravenpe pe le manush (birtura,

¹ Kusa ke le Ministerongo Kommiteto las e rezolucia (97) 10 o Spetemberi 17to 1997 las le Ministerongo Kommiteto kado zakono/regulo: "Ashimasa pherdal le artiklura 24.1-25.2 ando ramkonventiono si te aven line duj andal thrin kothora anda kodol kontraktoske/phangljimaske divanura ande save gele le partjara/vortjara, kethanes jekhe majoritetosa partjarengo saven si tjtajimos te beshen ande le Ministerongo Kommiteto, kaj shaj len partjia ando alomos.

resteranura, diskotektura, haj kaver). Pasha kado, buth manush ando Svedo patjan ke manus anda kaver naradura vazden haj zuraren le themes haj den drom te zurardjol e bukji pe diskriminacia. Le Svedoske manush maj shuven pe phende korkori kritika khana avel o pushipa pa xenofobia vaj diskriminacia.

O Svedo maj dur kerrdas drom te shaj kerren implementacia te shaj aven hasnime nationalni minoriteticka shiba andel 5 kommuna ando Nordo le Svedosko, haj pashe vi shuthe zor pe o shajimos te shaj aven vazdine maj buth zakonura kaj zuraren kado andel kutjone rapportonende kaj si officialni.

Love le themestar pe kultura le nationalni minoritetongi ekcera vazdaspe, haj e minoritetongi kultura si patjiv dini haj pinzhardi ando Svedo adjes. So trubol te avel vazdino kathar e kultura le minoritetongi, na primer, si andel skolake knjishki/kevnji, kado sas zurardo andel officialni rapportura.

Le Svedosko "public serviceföretagen" (sar televizia, radio, gazzetta, thela le themesko vast) – Sveriges Television (SVT) (Svedicko Televizia), Sveriges Radio (SR) (Svedicko Radio), haj o Utbildningsradio (UR) (Sitjarimasko Radio) vazdas hunji lashe bukja khana avel kaj le minoritetonge shiba ande media. Ande kado ginadjol e buth vrama dini ke e Finlandericko haj Samicko shiba.

O Svedo kerrdas Internoske riga save mezin ked ena buth hasna ando sitjarimos haj o vazdimos ande le nationalni minoriteticka shiba haj te rakhel drom pe o materialo kaj si pra/za cera ande kado than.

Neve strukturi si vazdine save den reprezentacia kaj le Nationalni Minoritetura te shaj len partjia andel le deciziaki bukji. O centralno governo palerodas te shuvel lokalnone themeske rajen maj buth ande bukji pa le nationalni minoritetura.

b) Grizhake gora

Ivja le themeske instituciji thode bari sama pe o zhutimos karing le nationalni minrotietura, nas de ketji effektivni ande kadja bukji pala kodo ke buthivar lenge instituciji buthivar pharruvenas phengo responsibiliteto.

Thele sas ashado o vazdipe ande bukji zakonosko po framework, savo lel sama kathar le nationalni minoritetura, pashe ginadjol o vazdipe pe gvarancia te avel hasna lini pe le minoriteticka shiba.

Ivja o departamento ashel lasho pe le minoritetonge pushimatha haj sikhade ke lenpe ande kadja butji lenge butji haj birrimos sa negativno anklistas pala le buth pharrujimtha ande kodja pe soste ashel lasho lengi institucia.

O barrarimos pe le mansuhikane tjaajmathengo patreto pe e sama le nationalni minoritetongo tji gelas angle sar trobulpe, pasha kado o barrarimos pe e sama te avel hasna line pe le nationalni minoritetonge shiba.

Ivja si hunji lashe bajura kerrde, e bukji kathar le lokalni raj si pra/za cera. Na primer, trobul maj vazdini bukji pe le lokani raja te shuven shilti pe le drom haj le vuljicenga anava andel nationalni minoritetonge shiba haj te len manushen andre kaj kerrenpe deciziji kathar le nationalni minoritetura.

Kaj naj lashi informacia pa le nationalni minoritetura, kerrel zurales phares e implementacia, evolucia, haj sar te avel lashardi e bukji pe le nationalni minoritetura. Le divanura vazdine kathar hunji nationalni minoritetura te avel variso kerrdo, trobul len maj bari sama kathar le raj.

Le minoritetongi shib andel publikake/kommunenge skoli naj sar trobulpe, haj hunjivar vi ttorres si organizime. Sitjarimos andel duj shiba si dine andel privatni skoli (friskoli) vaj andel hunji kaj si defjal cera, publikake/kommunenge. Si jekh baro trubujimos te roden o drom kaj si pra/za cera sitjaritora haj kaver problemura kaj si pra/za cera anda lende te pherren kado gindo.

Manush save si nationalni minoritetura, specialni le Rom, inke naken diskriminacia, vi khana avel kaj le khera haj andel bukja, haj ke le romen naj patjape inke pashe andel raj bare, inke maj pharres kerrel e bukji te zhal angle.

E interegone vramako divano pa o tjaajimos la phuvako sa azbal e tradicia le Samengi, pasha kado kaj len sama/pasduxin von le Jezendar. Kado das drom kaj legalni divanura, savo das financosko pharripe pel hunji Samicka gava. E rolla kathar o Samicko Parlamento andel bukja kaver kathar e sama/pazduximos le jezengo.

O Advisory (kodol save dine pe gindo) Kommiteto las sama ke o azhutimos le themestar te meken avri ramome material kathar le nationalni minoritetonge organizacia, tji pherrel kodo so trobul le nationalni minoriteton.

2. Del angle kadal rekkomendaciji le Svedos:

Pasha kodja kaj si ande sekcia I haj II kathar sar o Advisory Kommiteto das pesko gindo sar te kerren implentacia te zuraren e bukji kathar o Framework Convention, vi kadal si pashe thodine:

- Te len maj buth pasura te zuraren e sama pe le nationalni minoritatura, planosa vi po centralno haj lokalno njivelo, haj te avel vortha, huzhes haj stabilnos ar kerren bukji le instituciji ande kado.
 - Te kerren kadja te aven andre ande bukji deciziaki manush andal nationalni minoritatura, vi po lokano haj vi po centralno njivelo, andel pushimatha generalno bare le nationalni minoritetonge, sar pushimatha kathar o sastjimos zhi kaj le trajosko than (sar beshen, bukji, haj kaver).
 - Te lenpe sar maj fugo pala le propoziciji kaj zuraren o zakono pe e sama le nationalni minoritetongi. Kado vi penel o barimos savo si pe kodo te den gvarancia pe hasna le shibangi save nationalni minoritetonge shiba.
 - Te bararen e informacia haj statistika pa le nationalni minoritatura haj vi den te patjiv kaj lengo tjajtipe te inkerdjon privatni.
 - Te len droma save bulharen o shajimos kaj sitjarimos andel nationalni minoritetonge shiba haj te den zhutimos kaj e do-shibango sitjarimos. Kadal drom line trobun vi te len opre ke si pra/za cera sitjaritora haj kaver bajura save trobun ande kado.
 - Te roden droma save maren thele e diskriminacia pe le Rom haj kaver manush save si nationalni minoritatura, haj te inkeren kado sar jekh baro punto andel instucienge haj zakonoske nevimatha save vazdena.
 - Sar jekh prioriteto te shuven pe o bizhanimosko legalno kaste si o tjtjimos phuvako ando Nordo le Svedosko, kade te avel patjiv interegoni dine le Samenge tjtjimatthen. Haj thela kodi vrama te len sama kathar o trajo le Samuthne gavengo haj lengo pasduximos le jezengo;
 - Te denpe gindo te zuraren o rollo kathar o Samicko Parlamento andel bukjia save si avral o pasduximos le jezengo.
 - Te zhan maj angle ando zhutimos ande media pe e minoritetonge shiba haj e kultura, haj pashe vi te den o shajimos te hasnin le nationalni minoritatura kathar le themesko azhutimos kade sar malavel pala lende haj ilij pala lende.
3. Mangel le Governos le Svedosko, te inkerel jekh kodolesa sar si ramome ande Rezolucia (97) 10:
- a. Maj dur te inkeren o divano pa e bukji sar zhal angle le Advisory Kommitetosa,

- b. Te den informacia kaj o Advisory Kommiteto p asar zhal angle e bukji sar si ramome ande rekkomendacia kathe ande sekcia 1 haj 2 opral.